

Vpb-concurrentie in de EU

I.J.A. Hoekjan

Deze rubriek wordt periodiek verzorgd
door het ministerie van Financiën
i.j.a.hoekjan@minfin.nl

In de EU vindt er concurrentie plaats op vennootschapsbelastingtarieven.

Eind oktober heeft de Europese Commissie een rapport gepubliceerd over de ontwikkelingen in de belastingssystemen van de 25 EU-lidstaten in de jaren 1995-2003 (EC, 2005).

Tarieven dalen, effectieve druk stijgt

Het rapport laat een aantal interessante ontwikkelingen zien op het terrein van de vennootschapsbelasting (Vpb). Uit het rapport blijkt dat er sprake is van concurrentie tussen de lidstaten op tarieven. Het gemiddelde tarief voor de Vpb in de EU is in de jaren 1995-2005 gedaald met 8,8 procentpunt. In de nieuwe EU-lidstaten was de daling zelfs 10 procentpunt. Nederland laat een minder harde daling zien, 3,5%. Opvallend is dat deze daling in tarieven niet wordt weerspiegeld in de ontwikkeling van de hoogte van de effectieve druk van de Vpb, of in de verhouding tussen de opbrengst van de Vpb en het bnp.

De effectieve druk van de Vpb is in verschillende landen juist gestegen. Dit geldt ook voor het EU-gemiddelde, van 17,8% in 1995 naar 19,2% in 2003. De effectieve druk geeft weer in hoeverre het mogelijk is via aftrekposten de belastinggrondslag te verlagen, bijvoorbeeld via afschrijvingen, zodat een effectief betaald tarief resulteert dat afwijkt van het wettelijke nominale tarief. Voor een groot deel is de stijging van de effectieve druk te verklaren door de wijze waarop de meeste lidstaten de tariefverlaging hebben gefinancierd. Over het algemeen zullen de lidstaten hiervoor de belastinggrondslag hebben verbreed. Een bredere belastinggrondslag leidt – *ceteris paribus* – tot een hogere effectieve druk, waardoor de verlaging van de tarieven wordt gecompenseerd (en gefinancierd). Duidelijk is dat veel lidstaten kiezen voor de weg van een eenvoudige Vpb zonder veel uitzonderingen en met een verhoudingsgewijs laag tarief.

Verhouding Vpb/bnp fluctueert

Kijken we naar de verhouding tussen de opbrengst van de Vpb en het bnp, dan is er over het algemeen een kleine stijging te zien in de jaren 1995-2003. Indien er meer in detail gekeken wordt naar deze verhouding dan is er vooral eind jaren negentig sprake geweest van een duidelijke stijging. Daarentegen is deze verhouding in de eerste jaren van de 21ste eeuw langzaam aan het dalen. Zo daalde het EU-gemiddelde in de jaren 1999-2003 met 15%. In dezelfde periode daalde de verhouding in Nederland zelfs met 30%. Voor het voorstaande zijn meerdere verklaringen te geven.

Ten eerste kende de EU eind jaren negentig een hoge economische groei. Dit resulteerde in hoge winstcijfers voor het Europese bedrijfsleven en hogere belastingafdrachten. De conjuncturomslag aan het begin van de 21ste eeuw resulteerde juist in lagere winsten of zelfs verliezen. Ten tweede zorgde de hoge economische groei eind jaren negentig ook voor flink stijgende beurskoersen, met als resultaat hogere winsten uit aandelenbeleggingen en hogere belastingafdrachten. Aan het begin van de 21ste eeuw is er sprake van een tegengestelde beweging. De

hogere winsten als gevolg van deze eerste twee ontwikkelingen hebben geleid tot een toename van de verhouding tussen belastingafdracht en bnp, voor zover de winsten sterker stegen dan het bnp zelf. Ten derde is als gevolg van het verbreden van de belastinggrondslag de ruimte voor belastingarbitrage afgenomen en is de controle op de Vpb vereenvoudigd. Dit zal de belastingdienst in staat stellen om meer belasting te innen, terwijl bij lagere tarieven de effectieve druk ongeveer hetzelfde blijft. Wel is onder invloed van de toenemende mondialisering en de toetreding van nieuwe lidstaten tot de EU de concurrentie om investeringen in het begin van de 21ste eeuw verhevigd, waardoor ook de hoogte van de belastingopbrengst onder druk is gekomen. Ten slotte is de financieringsstructuur van ondernemingen de laatste jaren is gewijzigd. Er is sprake van een hogere mate van financiering met eigen vermogen. Doordat interestbetalingen in de meeste lidstaten aftrekbaar zijn en dividendbetalingen niet, zorgt deze trend voor een hogere belastingopbrengst. Ten slotte zou voor het afwijkende beeld voor Nederland een verklaring kunnen worden gevonden in het feit dat Nederland achter is gebleven bij de daling van tarieven. Hierdoor is het gunstiger om winsten buiten Nederland te laten neerslaan en zou zelfs kunnen worden afgevraagd of andere lidstaten meer hebben geprofiteerd van een soort Laffer-effect.

Dat de toegenomen tariefconcurrentie op het terrein van de vennootschapsbelasting tot op heden niet heeft geleid tot een vergelijkbare daling van de belastingopbrengsten heeft verschillende redenen. De komende jaren zal blijken of de recente daling van de Vpb-inning als percentage van het bnp vooral wordt veroorzaakt door een tegenvallende conjunctuur, of dat deze een structureel karakter heeft als gevolg van de lagere tarieven. ■

Iwan Hoekjan

Literatuur

Europese Commissie (2005) *Structures of the taxation systems in the European Union, Data 1995-2003*. Oktober, een kopie van dit rapport is te vinden op www.europa.eu.int/comm/eurostat.

Tabel 1. De vennootschapsbelasting vergeleken

	nominale tarieven		effectieve druk		verhouding belastingopbrengst tot bnp	
	2005	wijziging 1995-2005	2003	wijziging 1995-2003	2003	wijziging 1995-2003
België	34,0	- 6,2	18,5	4,2	2,9	0,5
Letland	15,0	- 14,0	5,7	2,2 ^a	1,4	0,7 ^a
Nederland	31,5	- 3,5	20,2	1,2	3,2	- 0,1
EU-25	26,3	- 8,8	19,2	1,4	3,1	0,4
EU-15	30,1	- 7,9	19,3	3,1	3,3	0,5
nieuwe lidstaten	20,6	- 10,0	19,0	8,2	2,8	0,2

a Over de jaren 2000-2003.

Bron: EC (2005) *Structures of the taxation systems in the European Union*